

VAN EURO TOT IMPACT

Jaarverslag OPZuid 2018

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Column
pagina 9

Facts & figures
pagina 10

Inleiding

OPZuid is een Europees programma dat innovatie stimuleert binnen met name het MKB in de regio Zuid-Nederland. Limburgse, Zeeuwse en Brabantse bedrijven en kennisinstellingen investeren samen met de provincies, de Nederlandse overheid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in honderden projecten die bijdragen aan een betere en slimmere samenleving. Het programma wordt uitgevoerd door Stimulus Programmamanagement, in opdracht van de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant.

Wat willen we bereiken?

- Versterking regionale innovatiekracht
- Bevordering innovatievermogen MKB
- Aansluiting hoger opgeleiden op arbeidsmarkt
- Bevordering duurzame energie

Waar gaan we naartoe?

We bereiden ons voor op de toekomst. In overleg met vertegenwoordigers van bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en andere partijen uit het speelveld, hebben we een eerste houtskoolschets opgesteld voor een nieuw programma in de regio Zuid-Nederland dat vanaf 2021 zal starten. Zuid-Nederland heeft de ambitie om een strategie uit te stipelen die niet alleen toegepast kan worden op het nieuwe OPZuid, maar ook op andere Europese, nationale en regionale programma's. In de houtskoolschets is veel aandacht voor de belangrijke uitdagingen waar onze maatschappij voor staat. De programma's willen deze uitdagingen omzetten in kansrijke projecten die baanbrekende oplossingen bieden.

Waar staan we nu?

Inmiddels zijn we halverwege de looptijd van het programma. We kijken terug en kijken vooruit. In 2018 is het programma uitvoerig geëvalueerd. Hieruit kwam naar voren dat we met het programma op de juiste weg zitten. Daarnaast is een aantal aanbevelingen gedaan waar we direct actie op ondernemen. Zo zullen we meer aandacht schenken aan de communicatie over het thema 'Bevordering duurzame energie' om meer en betere projecten te krijgen die passen binnen dat thema. Omdat er tot nu toe weinig projecten zijn ingediend ter versterking van de innovatiekracht binnen de sectoren logistiek, biobased en maintenance, zullen we ook daar een focus aanbrengen. De subsidiemogelijkheden die we in 2019 aanbieden, zullen op deze thema's gericht zijn. In dit jaarverslag laten we u zien wat er tot nu toe al gerealiseerd is.

Highlights

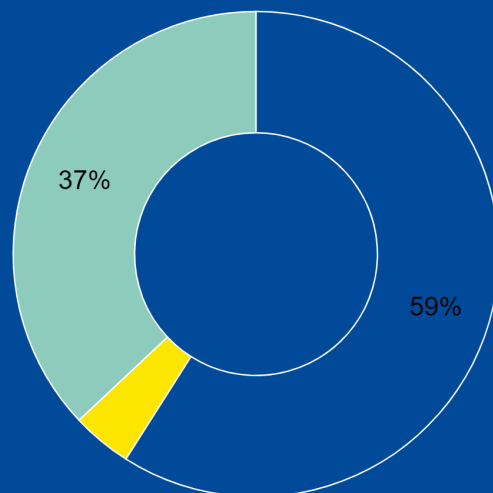
€ 100.968.570
Verleende subsidie

€ 264.384.679
Geïnvesteed in Zuid-Nederland

111
Projecten

403
Ondersteunde organisaties

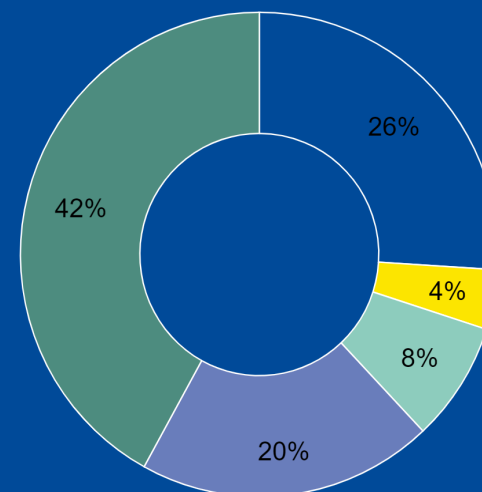
Uitputting subsidiebudget

Europese subsidie

Nog beschikbaar : 40.2 M
Lopende projecten: 64.1 M
Afgeronde projecten: 4.8 M

Projectfinanciering

Privaat: 110.3 M
Europa: 68.9 M
Rijk: 11.9 M
Provincie: 20.2 M
Overig publiek: 53.1 M

Projecten in de schijnwerpers

Aqua Valley

Zeeland heeft eigen 'Silicon Valley' voor aquacultuur

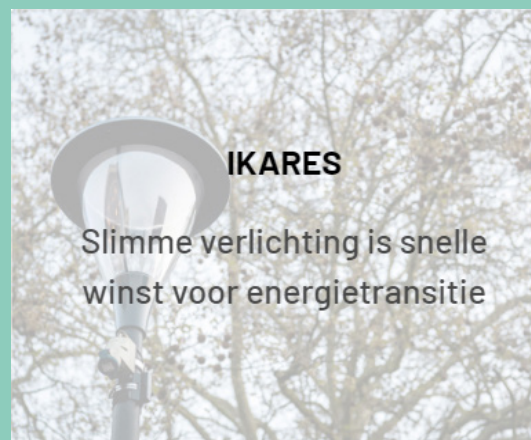
Lightyear

Zonneauto zorgt voor revolutie in auto-industrie

Dare2Share

Het delen van talent geeft impuls aan logistieke sector

IKARES

Slimme verlichting is snelle winst voor energietransitie

Zeeland heeft eigen 'Silicon Valley' voor aquacultuur

In Zeeland zijn vooroplopende bedrijven gevestigd die al jaren bezig zijn met de ontwikkeling van een succesvolle aquacultuursector die internationaal op de kaart staat. Om de koploperspositie te behouden en te komen tot een stabiele, renderende sector is het noodzakelijk dat er grotere en snellere stappen in techniek, houderij en commercialisering gezet worden. De vereiste snelheid kan alleen worden gerealiseerd als er open en intensief wordt samengewerkt en kennis wordt gedeeld. OPZuid gaf de Zeeuwen een duwtje in de rug voor de totstandkoming van de Aqua Valley.

Twee jaar geleden sloegen Stichting Zeeschelp, Seafarm, Kingfish Zeeland, Aqua Marine en Stichting Green Shrimp Farming Foundation samen met kennisinstellingen HZ University of Applied Sciences en Wageningen University & Research de handen ineen. Ze dienden een OPZuid aanvraag in voor project Aqua Valley en kregen ruim 1,7 miljoen euro subsidie om het te realiseren.

Project: Aqua Valley

Projectpartners:

Stichting Zeeschelp, Seafarm BV, Kingfish Zeeland BV, Aqua Marine BV, Stichting Green Shrimp Farming Foundation, HZ University of Applied Sciences en Wageningen University & Research

Looptijd:

2 maart 2017 – 1 maart 2021

Financiering:

Totale projectkosten: € 4.217.845

Europa: € 1.474.361

Provincie: € 210.623

Specifiek vakgebied

Marco Dubbeldam, projectleider namens Stichting Zeeschelp: "De aquacultuur is een sector die technisch en economisch nog volop in ontwikkeling is. Het commercieel en duurzaam kweken van aquatische producten is echter een specifiek vakgebied waarbij een lange adem, veel onderzoek en ontwikkelingswerk van groot belang zijn. Een succesvolle aquacultuuronderneming vraagt om een specifieke kenniscombinatie van technologie, biologie/ecologie en marktontwikkeling."

Inspiratie

Deelname aan Aqua Valley is niet beperkt tot de initiatiefnemers. Het is de bedoeling om andere bedrijven te inspireren om zich aan te sluiten bij het Aqua Valley cluster en zich te vestigen in Zeeland. Tijdens de Dag van de Nederlandse Visserij in 2018 prees Minister Schouten het Aqua Valley project als een belangrijke visserij-innovatie, waar aquacultuurbedrijven met hun eigen specialisme samenwerken om meer kennis op te doen en die met elkaar te delen.

Openheid is de basis van de samenwerking

Ondanks dat sommige van de partijen al langere tijd samenwerkten, kwam de doorlopende kennisdeling en samenwerking niet vanzelf opgang. Het kostte tijd om een open omgeving te creëren waarin bedrijven zich vrij voelen om kennis te delen en van elkaar te leren. Inmiddels is er een cultuur van samen delen. Dit zie je onder andere terug in het feit dat bedrijven, ook buiten de werkgroepen om, bij elkaar langsgaan om materialen van elkaar te lenen en elkaar te helpen. Nieuwkomers die zich bij het samenwerkingsverband willen aansluiten zijn in eerste instantie afwachtend als ze de open cultuur ervaren en bang om zich open te stellen voor het delen van informatie. De huidige partners in het samenwerkingsverband weten echter dat de openheid hen echt een stap verder brengt.

Dubbeldam zegt hierover: "Ik ben oprecht trots dat de partners tijdens de tussentijdse evaluatie unaniem aangaven positief te zijn over de toegevoegde waarde van de samenwerking en durven te zeggen wat ze willen. Ze blijven ook kritisch. Iedereen is over een drempel heengestapt. Dit leidt tot beter en efficiënter werken en kostenbesparing en versterkt zo ieders concurrentiepositie."

Goedkope algen

Een voorbeeld van samenwerking binnen de Aqua Valley is de algenkweek. Algen zijn nodig als voedsel voor schelpdieren en als voeding voor 'levend voedsel' (denk aan rotiferen, roeipootkreeftjes en pekelkreeftjes) voor de vislarven. Het is een dure component binnen de kweekcyclus. Iedereen loopt vroeg of laat tegen dezelfde vragen en onduidelijkheden aan. Geregeld leidt dat tot een kennisvraag richting de aquacultuur afdeling van HZ die dit dan verder uitzoekt.

Visvriendelijke visweek

Een tweede voorbeeld betreft twee projectpartners die op moderne en duurzame wijze vis kweken. Dat wil zeggen, zonder chemicaliën, antibiotica of vaccins, maar met 100% groene energie en de hoogste kwaliteit biologische, niet genetisch gemanipuleerde voeding. Het ene bedrijf, Kingfish, kweekt Yellowtail Kingfish, een alternatief voor bedreigde blauwvintonijn of zwaardvis. Het andere, Seafarm, kweekt tarbot. Beide bedrijven werken samen met technologie leveranciers en aquacultuur experts aan innovatieve technologieën en wisselen kennis en ervaringen uit. Door nieuwe geavanceerde systemen te ontwikkelen, wordt het welzijn van de vis in de kwekerij geoptimaliseerd en het stressniveau geminimaliseerd. De bedrijven verwachten dat de visvriendelijkheid van een kwekerij in de toekomst steeds belangrijker zal worden en willen strengere regelgeving en kritische consumenten voorblijven door een hoogwaardige en visvriendelijke kwekerij te realiseren. Bovendien is in eerdere onderzoeken aangetoond dat

"De samenwerking leidt tot beter en efficiënter werken en kostenbesparing en versterkt zo ieders concurrentiepositie"

een vis met een hoog welzijn beter groeit, wat voor de viskwekers commercieel aantrekkelijk is. Bij vragen wordt de WUR ingeschakeld. De innovatieve systemen die worden ontwikkeld, kunnen door de technologie leveranciers tevens vertaald worden naar systemen die ook in andere aquacultuur bedrijven kunnen worden toegepast.

Samen koffie drinken

Naast een-op-een samenwerking waar wordt geïnvesteerd in onderzoek en innovatie zijn er ook verschillende werkgroepen die regelmatig bijeenkomen om samen te werken, kennis te delen en te sparren. Onderwerpen van deze werkgroepen zijn bijvoorbeeld Algen- en zeewierkweek, Levend voer voor vislarven, Broedstock, Hatcherytechniek en Procestechiek Kwekerij.

"In de opstartfase van het project hebben we verschillende vormen van communicatie uitgeprobeerd, variërend van sociale media-oplossingen tot rond te tafel zitten en samen koffie drinken. Uiteindelijk bleek dat laatste het meest effectief. Zonder de OPZuid-subsidie was de samenwerking niet in de huidige vorm van de grond gekomen. Enige vorm van structuur en verplichtingen bleek nodig. Nu de samenwerking op gang gekomen is, heb ik er vertrouwen in dat deze ook na afronding van het project voortgezet zal worden," besluit Dubbeldam optimistisch.

Zonneauto zorgt voor revolutie in auto-industrie

Sinds augustus 2017 wordt op de Automotive Campus in Helmond hard gewerkt aan een zonneauto. Een elektrische vierwielaangedreven gezinsauto voor de commerciële markt, die wordt opgeladen met zonne-energie en ruim 800 kilometer kan rijden op een batterij. Geen enkele moderne elektrische auto heeft een dergelijke actieradius. De benodigde energie wordt gegenereerd door zonnecellen in het dak van de auto. De batterij zit in de vloer en de motoren bevinden zich in de wielen. En we hoeven er niet lang op te wachten. Dit jaar nog wordt de Lightyear One aan de markt getoond.

Het klinkt als een jongensdroom. Aan de wieg van Lightyear staan vijf oud-studenten van de Technische Universiteit Eindhoven. Tijdens hun studie hadden ze veel succes met het Solar Team, dat drie keer de Solar Challenge in Australië won. Projectleider en CFO Quirein Biewenga vertelt: "Die overwinningen smaakten naar meer en in november 2016 besloten we de start-up Atlas Technologies (inmiddels omgedoopt tot Lightyear) op te richten."

Project: Lightyear

Projectpartners:
Atlas Technologies BV

Looptijd:
1 november 2017 – 30 juni 2019

Financiering:
Totale projectkosten: € 1.111.571
Europa: € 250.000
Projectpartner: € 861.571

Atlas ging aan de slag en introduceerde het nieuwe automerk Lightyear. De auto onderscheidt zich van andere elektrische auto's door zijn grote actieradius, lage energieverbruik en de capaciteit om zelf energie op te wekken. "Bovendien krijgt ie echt een gelikt design", vertelt Biewenga. "Zo'n auto bestaat nu nog niet. Er zijn maar twee start-ups ter wereld die eraan willen beginnen en daar zijn wij er een van."

Lightyear groeide in twee jaar tijd naar bijna honderdvijftig werknemers. Er zijn al 80 exemplaren van de Lightyear One besteld, waaronder twintig door Leaseplan.

Duurzaamheidsgedachte

Het bedrijf, dat begin dit jaar nog twee prestigieuze Automotive Innovation Awards won, wil vanuit de duurzaamheidsgedachte een grote impact maken op de wereld. De zonneauto kan 10.000 kilometer per jaar rijden op zelfopgewekte gratis zonne-energie. Voor additionele kilometers moet hij via het elektriciteitsnet worden opgeladen. Uitgaande van 30.000 gereden kilometers per jaar is de zonneauto een factor vier duurzamer dan een 'gewone' elektrische auto.

Vernieuwing in de keten

Lightyear heeft externe partijen in de keten nodig om tot deze baanbrekende innovatie te komen. Biewenga: "We denken vernieuwend en gaan verder dan de standaarden in de automotive industrie. Onze auto heeft bijvoorbeeld geen aandrijfas nodig. Dat biedt veel nieuwe kansen in het ontwerp, maar leidt in eerste instantie tot veel vragen en verwarring bij onze leveranciers. We lossen deze bezwaren op en hopen dat onze leveranciers de vernieuwende concepten, die ontwikkeld worden voor Lightyear, doorzetten in de

supply chain om zo op grotere schaal verduurzaming te realiseren."

Meerwaarde OPZuid-subsidie

In het traject dat Lightyear sinds 2016 heeft doorlopen, is financiering altijd een uitdaging geweest. "Ik ben ervan overtuigd dat je grote impact kan maken met grote stappen. Het advies van financiers is vaak kleine stappen te maken. Om de wereld te veranderen, moet er echter een partij zijn die wel grote stappen maakt en dat zijn wij," aldus Biewenga.

Publieke middelen waren noodzakelijk om de innovatie van de grond te krijgen. Het verkrijgen van de OPZuid-subsidie was een eerste mijlpaal voor Lightyear omdat het idee hiermee door een externe partij werd gevalideerd. De noodzakelijke private bijdrage kwam van aanbatalingen en investeerders.

Bijkomend voordeel van de OPZuid-subsidie was dat het Lightyear dwong om projectmatig en gestructureerd te werken. Tijdens het OPZuid-project konden veel technische aspecten gevalideerd worden. Het geld is mede gebruikt om een eerste ontwerp in de markt te zetten dat klanten moest overtuigen te investeren in de verdere ontwikkeling van de auto. De subsidie werkte als een keurmerk in de vroege fase van het ontwikkeltraject en bij het verkrijgen van Europese Horizon 2020-subsidie voor het vervolgetraject.

Zoektocht naar personeel

Het aantal medewerkers zal verder stijgen naar 1000 als de productie van de auto start. Het is een continue uitdaging om voldoende technisch opgeleid personeel aan te trekken want de arbeidsmarkt is krap door de groeiende economie. Om door te kunnen groeien, heeft Lightyear een status bij de IND verworven om buitenlandse

"De OPZuid-subsidie was een essentieel onderdeel van het sneeuw-baleffect om te komen waar we nu staan"

medewerkers te kunnen aannemen. Mede door de toekenning van de OPZuid-subsidie kon het hoge innovatie- en R&D-gehalte van Lightyear aangetoond worden.

Blik op de toekomst

Lightyear richt zich in eerste instantie op een exclusieve markt. Dat is een strategische keuze volgens Biewenga: "Zodra we bewezen hebben dat we een betrouwbare, veilige en vooral geweldige elektrische zonneauto kunnen bouwen, zijn we klaar om de volgende uitdagingen aan te gaan. Denk aan een schoner productieproces en kostenverlaging door schaalvergroting. Over vijf jaar hebben we 2000 à 3000 Lightyear auto's op de weg. Over tien à vijftien jaar hebben we grote stappen gezet in efficiënt energieverbruik van auto's en daarnaast hebben we betaalbare mobiliteitsoplossingen ontwikkeld die concurrerend zijn met 'vuile' alternatieven. Lightyear wil een grote speler in de markt zijn en nieuwe ambities in de auto-industrie aanwakken."

Het delen van talent geeft impuls aan logistieke sector

De strijd om waardevolle medewerkers wordt steeds heviger. In alle sectoren, maar zeker in de logistiek. MKB'ers in de logistiek hebben niet alleen moeite met het aantrekken van talent, maar ook met het behouden ervan. Project Dare2Share moet daar verandering in brengen, door talenten uit het MKB te laten sparren met talenten van andere bedrijven en het onderwijs. Stagiaires en afgestudeerden kunnen bedrijven helpen om te innoveren want ook in het onderwijs leven veel goede ideeën voor verbeteringen en innovaties binnen de Logistiek. Al deze talenten komen samen in de Dare2Share, Young Professionals Community.

Project: Dare2Share

Projectpartners:

Fontys Hogeschool, NV Economische Impuls Zeeland, HZ University of Applied Sciences, Scalda stichting voor middelbaar beroeps- onderwijs en volwasseneneducatie, Stichting Connect-KennisDC Logistiek, Vereniging ELC Limburg

Looptijd:

1 oktober 2018 – 31 maart 2022

Financiering:

Totale projectkosten: € 2.010.879

Europa: € 703.807,65

Provincies: € 375.000

Projectpartners: € 932.071,35

Fred Nooijen, projectleider: "De sector Transport en Logistiek is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van het Bruto Nationaal Product van Nederland. We hebben de ambitie om in 2020 een internationale toppositie in te nemen. Om dat te realiseren moeten we nieuwe technologieën en processen ontwikkelen, waarmee we efficiënter en duurzamer kunnen werken en kosten kunnen verlagen. Innovatie wordt echter belemmerd door het behoudende karakter van de sector. Bedrijven delen onderling weinig kennis en zoeken elkaar nauwelijks op om samen nieuwe producten of concepten te ontwikkelen. Bovendien is er geen goede aansluiting van het HBO-onderwijs op de arbeidsvraag binnen de sector en zijn er te weinig kansen voor kennisontwikkeling bij medewerkers. We zagen dan ook een nadrukkelijke rol voor het Kennis DistributieCentrum Logistiek (KennisDC Logistiek) om partijen met elkaar te verbinden

Baanbrekende samenwerking

KennisDC Logistiek heeft samen met zes projectpartners uit het bedrijfsleven, MBO- en HBO-onderwijs en triple helix organisaties het project Dare2Share opgezet. Hoewel het concept van het project niet nieuw is, is het wel zeer vernieuwend voor de logistieke sector. Dare2Share is opgezet naar het voorbeeld van de Talent Innovatie Pool (TIP) van KennisDC Logistiek Gelderland. De projectsamenwerking reikt over provinciegrenzen heen. Zowel in Limburg als in Zeeland worden Young Professionals Communities opgericht, waarbinnen talenten uit het bedrijfsleven gekoppeld worden aan talenten uit het onderwijs. "We hebben de ambitie om een project neer te zetten dat uitgerold kan worden op nationale schaal, waarbij de Zuid-Nederlandse samenwerking als voorbeeld dient", aldus Nooijen. "De geografische spreiding heeft als voordeel dat veel verschillende disciplines en bedrijven van elkaar kunnen leren. De kruisbestuiving is groot. Tegelijkertijd levert de spreiding ook de uitdaging op om studenten naar locaties te krijgen die wat verder van huis liggen."

Meerdere vliegen in één klap

Dare2Share geeft de logistieke sector in Zuid-Nederland een innovatie impuls. Stagiaires en afgestudeerden van verschillende opleidingen gaan probleem gestuurd in de praktijk aan de slag op basis van actuele vraagstukken van bedrijven. Door breder te kijken dan het eigen vakgebied en de samenwerking met professionals uit verschillende bedrijven, komen er nieuwe inzichten, verdiepingen in de aanpak en gerichte oplossingen. De studenten en professionals voeden elkaar met ideeën en kennis. Deze worden vervolgens aangeboden aan alle deelnemende logistieke bedrijven onder andere in de vorm van masterclasses en workshops. Fred Nooijen: "We slaan hiermee meerdere vliegen in één klap: enerzijds tackelen we actuele vraagstukken en stimuleren we innovatie binnen de sector. Anderzijds behouden we de professionals voor de bedrijven door hen uit te dagen en te boeien én leiden we studenten veelzijdig op voor functies binnen het logistieke MKB."

Uitdagingen

Wel signaleert Nooijen een aantal uitdagingen: "Belangrijk voor het slagen van het project is het opbouwen van een netwerk. Het idee is dat als de eerste groep deelnemende bedrijven enthousiast is, dit vanzelf zal leiden tot het aantrekken van nieuwe deelnemende bedrijven. Uitdagingen waar we ons op korte termijn mee bezighouden zijn het identificeren van de innovatiethema's aan de bedrijfskant en het inpassen van stages en opdrachten binnen het onderwijs en stagereglement aan de onderwijskant."

Steun in de rug

De financiering vanuit het OPZuid-programma is cruciaal voor het project. "OPZuid geeft de sector een grote steun in de rug om conservatisme te doorbreken en samenwerking op te zoeken. Door

"Door samenwerking brengen we de logistieke sector in beweging"

de betrokkenheid van de onderwijsinstellingen krijgen zij een goed beeld van wat er speelt in de sector. Het project is wat ons betreft een succes als er een transitie plaatsvindt in het onderwijs gericht op behoeften uit het bedrijfsleven en scholen straks naar ons toekomen om gezamenlijk de onderwijsprogramma's door te ontwikkelen. En natuurlijk als er daadwerkelijke innovaties plaatsvinden waarmee we als sector onze ambities kunnen realiseren," besluit Fred Nooijen.

Slimme verlichting is snelle winst voor energietransitie

Door verlichting efficiënt in te regelen, kunnen grote stappen worden gezet op het gebied van energiebesparing. Straten, parkeergarages, tunnels en andere openbare ruimten zijn nog veel te vaak onnodig verlicht. Met project IKARES ontwikkelen ondernemers Lightronics en Global Innovator verlichtingsoplossingen die zuinig zijn, zonder afbreuk te doen aan de omgevingsbeleving en veiligheid. Maar liefst 22 gemeenten in Zeeland, Limburg en Noord-Brabant doen mee aan een pilot om de oplossingen te testen en demonstreren in de gebouwde omgeving.

Om klimaatverandering tegen te gaan, wil de Nederlandse overheid 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 en 95% minder CO2 uitstoot in 2050. IKARES projectleider Dirk Brands zegt: “De noodzaak voor gemeenten om te investeren in duurzame verlichtingsoplossingen is daarmee overduidelijk. Daar komt bij, dat ze met een lager energieverbruik een flinke financiële besparing kunnen realiseren.”

Project: IKARES

Projectpartners:

Lightronics BV en Global Innovator BV

Looptijd:

2 maart 2017 – 1 maart 2021

Financiering:

Totale projectkosten: € 3.987.610

Europa: € 1.132.903

Provincie: € 598.141

Projectpartners: € 2.256.566

Substantiële energiebesparing

IKARES staat voor Intelligente KoolstofARme Energie Systemen. De samenwerking tussen Lightronics en Global Innovator bestond al voor de start van het OPZuid- project, maar is sindsdien veel intensiever geworden. Hun dienstverlening onderscheidt zich door de mogelijkheden om maatwerk te leveren, apparatuur onderling te laten communiceren en de lichtbehoefte op afstand te kunnen instellen. De centrale doelstelling is altijd om een substantiële energiebesparing te realiseren.

Kosteloos

Brands: “De OPZuid-subsidie maakt het mogelijk dat we onze lichtoplossingen kosteloos kunnen aanbieden aan gemeenten in de vorm van verschillende pilots. Hierdoor kunnen gemeenten zelf ervaren wat de toegevoegde waarde van een dergelijk systeem is.” IKARES biedt een set van standaardoplossingen die moeten leiden tot een minimale energiebesparing van 60%. De lichtarmaturen hebben standaard detectoren om op basis van de aanwezigheid van personen het licht dynamisch te kunnen dimmen (licht op verzoek). Om dit mogelijk te maken, is de verlichting gekoppeld aan een energiemonitoringssysteem. Daarnaast kan de opdrachtgever kiezen voor extra functies om tot een nog grotere energiebesparing te komen of een betere leefbaarheid of veiligheid. “Daarbij kun je denken aan armaturen die fijnstof kunnen meten, geïntegreerde radars die de snelheid van langsrijdende voertuigen kunnen meten en de kleur van het licht aanpassen als waarschuwing bij een snelheidsoverschrijding en geluidssensoren om calamiteiten op te merken”, licht Brands toe.

Voorbeelden

Inmiddels is bij 12 pilots een maatwerk verlichtingsoplossing geïnstalleerd. Zoals bijvoorbeeld de dynamische verlichting van

een sluis in Goes waarbij de lichtsterkte wordt afgestemd op de hoogte van het water, om zo de zichtbaarheid van de vaarroute voor vrachtafschepen te vergroten. Of de verlichting van verschillende fietstunnels die wordt ingeschakeld op het moment dat fietsers in de buurt van de tunnel komen. Of de pilot met een plein in Bergen op Zoom dat in trek is bij ‘hangjongeren’. Daar zijn geluidssensoren opgenomen in de verlichtingsarmaturen. Zodra er teveel herrie wordt gemaakt, verandert de kleur van het licht. Dit is een teken voor de jongeren dat ze een grens overschrijden.

Resultaten

Eind 2019 zullen alle pilotlocaties zijn ingericht. “De verwachting is dat een groot deel van de deelnemende gemeenten de lichtoplossingen verder wil toepassen na afloop van de pilot” zegt Brands.

De resultaten van de eerste pilot zijn inmiddels bekend. Het betreft de parkeergarage van TBV Wonen in Tilburg, die gedeeltelijk is uitgerust met ledverlichting en bewegingssensoren. De verlichting wordt na drie minuten zonder detectie terug gedimd naar 20% lichtsterkte. Zodra een sensor een beweging detecteert door middel van warmteverschillen, wordt de verlichting naar 100% opgeschaald. De armaturen communiceren onderling met elkaar, dus als een sensor een beweging ziet, gaan alle armaturen volledig aan. Ten opzichte van de rest van de parkeergarage die op de ‘ouderwetse’ manier wordt verlicht, is er een energiebesparing van 78%. Dirk Brands is trots op deze eerste zeer positieve resultaten. Hij vertelt enthousiast dat de instellingen zijn afgestemd op gebruikersfeedback. Zo werd het licht in eerste instantie na één minuut terug gedimd, maar dit bleek te kort te zijn.

“De verwachting is dat een groot deel van de deelnemende gemeenten de lichtoplossingen verder wil toepassen na afloop van de pilot”

Living lab

Nu de uitrol van de pilots loopt, is het tijd voor de inrichting van het living lab op de locatie van Lightronics. Daar zullen op kleine schaal een gevangenis, ziekenhuis, woonstraat, fietstunnel, klaslokaal, fietspad, parkeerterrein en doorgaande straat worden gesimuleerd om verlichtingsoplossingen te kunnen testen en te kunnen demonstreren aan bijvoorbeeld gemeenten en woningbouwcoöperaties. Bovendien zal het living lab, dat waarschijnlijk in oktober 2019 gereed zal zijn, worden gebruikt voor het trainen van installateurs ter voorbereiding op de omschakeling naar slimme verlichting.

Toekomstdroom

Dirk Brands besluit: “Als ik mag dromen, zullen alle armaturen in straten en wijken in de toekomst met elkaar communiceren en worden ze allemaal vanuit het energiemonitoringssysteem ingeregeld. Dan zal nergens in de openbare ruimte nog onnodige verlichting zijn en hebben we grote stappen gezet op het gebied van energiebesparing.”

COLUMN

Aan de horizon gloren nieuwe uitdagingen

Drs. Th.J.F.M. (Theo) Bovens
Voorzitter Comité van Toezicht
Operationeel Programma
Zuid-Nederland 2014-2020
Commissaris van de Koning in de
provincie Limburg

OPZuid ondersteunt fantastische projecten die staan voor de innovatieve kracht van Zuid-Nederland. Een kracht die voortkomt uit een intensieve samenwerking tussen drie provincies en – in het bijzonder – tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Deze allianties over grenzen heen leiden o.a. tot innovaties in de zorg, het gebruik van natuurlijke grondstoffen in de industrie, voedselzekerheid, schoner vervoer en nieuwe toepassingen op het gebied van data.

Allemaal innovatieve antwoorden op urgente vragen, gebaseerd op grote economische, ecologische en maatschappelijke uitdagingen. Via OPZuid is er een mechanisme ontstaan waarin de kennis en kunde binnen de sterke clusters in Zuid-Nederland worden gebruikt om te komen tot innovatieve oplossingen. De aanwezigheid van een aantal koplopers in het bedrijfsleven met een internationale kennispositie, versterkt dit mechanisme. Bovendien fungeert deze présence als een vliegwiel voor verdere innovatie in de regio.

Inmiddels zijn er in de programmaperiode, die in 2014 startte, 111 projecten gefinancierd. Projecten waarin vernieuwende MKB'ers inspelen op de transities op het gebied van klimaat, energie, landbouw en grondstoffen. Tweederde van het totaal beschikbare budget is hiermee besteed. Veertig miljoen is nog beschikbaar voor projecten die in de komende 1 à 2 jaar geselecteerd zullen worden.

De voorbeelden van innovatie die uit het OPZuid-programma voortkomen, zijn legio en – vooral – heel divers. Verschillende topclusters, verschillende focusgebieden, verschillende disciplines: Innovatieve samenwerking in Zuid-Nederland beperkt zich niet tot hokjes of grenzen.

Zo werken Limburgse bedrijven samen met het Maastricht UMC+ aan een minilaboratorium voor het testen van beenmerg. Dit laboratorium maakt het mogelijk om overal ter wereld, in elk ziekenhuis, beenmerg te testen én te verwerken tot een kant-en-klaar stamcelproduct. Een ander voorbeeld zijn de Zeeuwse aquacultuurbedrijven die hun kennis en krachten bundelen om voedselzekerheid te vergroten. En in Noord-Brabant leveren bedrijven samen met de Technische Universiteit Eindhoven een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de bouwsector door de ontwikkeling van bio-beton.

Ik heb het dan nog niet gehad over de samenwerkingen die niet alleen clusters, focusgebieden en disciplines overstijgen, maar ook de drie provincies. Samenwerkingen die ervoor zorgen dat het MKB in de logistieksector in zowel Zeeland, Noord-Brabant als Limburg toegang geeft tot hoger opgeleid personeel. Of het project dat met ruim 20 Zuid-Nederlandse gemeenten een grote energiebesparing voor elkaar krijgt. Of allianties waarin ondernemers en overheid over de provinciegrenzen heen samen optrekken om de beschikbaarheid en veiligheid van productiemiddelen significant te verbeteren.

De voorbeelden zijn te talrijk om hier allemaal op te noemen. Ik nodig u uit om de website van het OPZuid-programma te bekijken. Ik weet zeker dat u aangenaam verrast zult zijn over wat er in uw eigen omgeving gerealiseerd wordt.

Maar wat gaan we nog doen met de 35 miljoen euro die nog niet besteed is? Waar gaan we de komende twee jaar nog voor?

Het aantal projecten dat bijdraagt aan de energietransitie is tot dusver (helaas) nog relatief beperkt gebleven. Hier zullen we het komende jaar dan ook vol op inzetten door middel van twee

openstellingen. De eerste call opent in juni voor initiatieven die al startklaar zijn. De tweede call volgt in 2020, om in te spelen op actuele ontwikkelingen zoals de klimaatmars, het Klimaatakkoord en Regionale Energiestrategieën.

Tevens zijn de voorbereidingen voor de periode na 2020 gestart. In het najaar van 2018 is er een houtskoolschets gepubliceerd met veel aandacht voor belangrijke transities die bijdragen aan de grote maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat en energie. Maar ook op het gebied van arbeidsmarkt. In 2019 zal er een nieuwe Regionale Innovatie Strategie worden gemaakt voor Zuid-Nederland. Deze moet een basis bieden voor de nieuwe Europese programma's voor innovatiebevordering, plattelandsontwikkeling en verbetering van de arbeidsmarkt en daarmee de verdere grensoverschrijdende samenwerking in onze regio gaan versterken.

Dit is het mooie aan innovatie. Uitdagingen die in 2014 pregnant waren, worden nu van vernieuwende oplossingen voorzien binnen triple helix-allianties. Deze allianties blijven; de uitdagingen veranderen. Nieuwe tijden zorgen voor nieuwe problemen. We kunnen en mogen niet stilzitten. Transities houden immers niet op wanneer een programma stopt.

Daarom richten we nu al onze blik naar voren: aan de horizon gloren immers nieuwe uitdagingen.

Op naar de toekomst!

Facts & figures

**VERSTERKING REGIONALE
INNOVATIEKRACHT**

**BEVORDERING
INNOVATIEVERMOGEN MKB**

**AANSLUITING HOGER
OPGELEIDEN OP
ARBEIDSMARKT**

**BEVORDERING DUURZAME
ENERGIE**

Versterking regionale innovatiekracht

De regionale innovatiekracht is belangrijk voor onze economische groei en concurrentiepositie. De innovatiekracht van Zuid-Nederland wordt bepaald door de mate waarin bedrijven en kennisinstellingen samenwerken aan de ontwikkeling van nieuwe technologieën, producten en processen die daadwerkelijk een verschil maken in ons dagelijkse leven.

Met behulp van subsidie stimuleert OPZuid samenwerkingsprojecten tussen organisaties uit verschillende sectoren en over provinciegrenzen heen. Projecten richten zich bijvoorbeeld op de ontwikkeling van proeftuinen, living labs, proeffabrieken, fieldlabs, pilots en demo's.

€ 124.324.197

Investeringsimpuls

€ 54.462.016

Verleende subsidie

31

Projecten

227

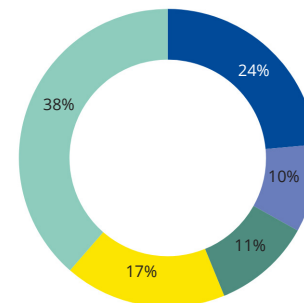
Ondersteunde organisaties

Wist u dat...

- Projecten vaak onze verwachtingen overtreffen.
- Project Photon Delta zorgt voor een wereldwijde uitrol van een nieuwe data technologie, met een koploperspositie voor de regio Zuid-Nederland.
- In het project Proeftuin Precisielandbouw wordt geëxperimenteerd met drones die gewassen vanuit de lucht controleren. De proeflocatie heeft recent de officiële status van luchthaven verkregen: 'Reusel Airport'.
- Het merendeel van de projecten verlen ging aanvraagt om de geplande resultaten te kunnen behalen.
- In 2019 vooral wordt ingezet op versterking van de innovatiekracht binnen de sectoren logistiek, biobased en maintenance.

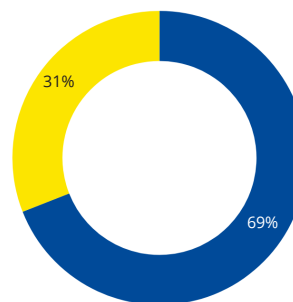

Projectfinanciering

Europa: 29.3 M
Rijk: 11.9 M
Provincie: 13.3 M
Overig Publiek: 21.9 M
Privaat: 48 M

Uitputting subsidiebudget *

Lopende projecten: 29.3 M
Nog beschikbaar: 13.1 M

Topcluster *

HTSM: 20.4 M
Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: 13.1 M
Maintenance: 8.8 M
Chemie & Materialen: 7.2 M
Life Sciences & Health: 5.0 M

Maatschappelijke uitdaging *

Gezondheid, demografie en welzijn: 26 M
Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie: 10.4 M
Klimaatactie hulpbronefficiëntie: 7.3 M
Inclusieve, innovatieve en veilige samenleving: 6 M
Zekere, schone en efficiënte energie: 3.6 M
Slim, groen en geïntegreerd vervoer: 1.2 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

Bevordering innovatievermogen MKB

Het is voor het MKB vaak lastig om na de onderzoeksfase de stap te zetten naar de daadwerkelijke ontwikkeling van een innovatie. Dat kost veel tijd en grote investeringen die een individuele MKB'er vaak niet op kan brengen en waarvoor hij geen externe financiering krijgt. OPZuid-subsidie helpt het MKB met het sneller op de markt brengen van producten, processen en diensten om zo het innovatievermogen binnen het MKB te bevorderen.

€ 51.399.819

Investeringsimpuls

€14.828.571

Verleende subsidie

48

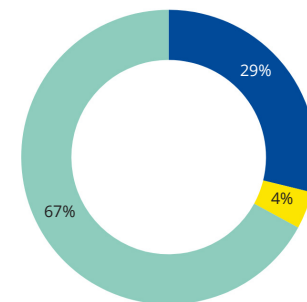
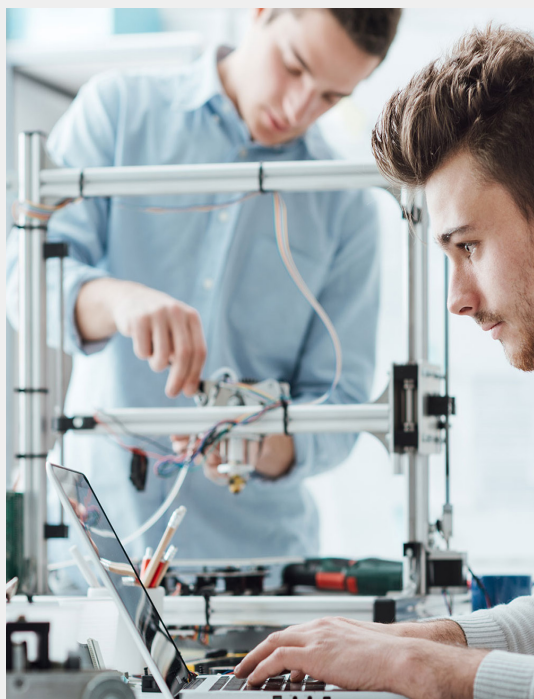
Projecten

83

Ondersteunde organisaties

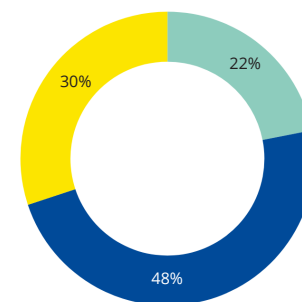
Wist u dat...

- Dertien van de zestien afgeronde projecten hun doelstellingen gehaald hebben.
- Het aantal nog lopende projecten 32 bedraagt.
- Projecten soms leiden tot nationale bekendheid: een van de MKB'ers is met zijn innovatieve Growboxx® verkozen tot nationaal icoon.
- NNRGY twee nominaties heeft voor de TEDxAmsterdam Award en opgenomen is in de MKB Innovatie Top 100 voor het ontwikkelen en 3D printen van duurzaam beton op basis van olifantsgras.
- De beschikbare subsidie volledig is toegelend. De laatste 14 projecten worden in begin van 2019 bekend gemaakt. Dit brengt het totaal op 62 projecten.

Projectfinanciering

- Europa: 14.8 M
- Overig Publiek: 2.1 M
- Privaat: 34.5 M

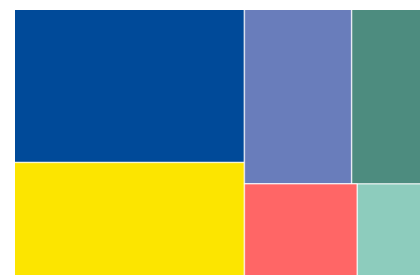
Uitputting subsidiebudget *

- Lopende projecten: 10.2 M
- Afgeronde projecten: 4.6 M
- Nog beschikbaar: 13.1 M

Topcluster *

- HTSM: 9.3 M
- Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: 2.5 M
- Chemie & Materialen: 2.2 M
- Life Sciences & Health: 0.7 M
- Logistiek: 0.1 M

Maatschappelijke uitdaging *

- Gezondheid, demografie en welzijn: 4.9 M
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie: 3.3 M
- Klimaatactie hulpbronefficiëntie: 0.9 M
- Inclusieve, innovatieve en veilige samenleving: 2.4 M
- Zekere, schone en efficiënte energie: 2.0 M
- Slim, groen en geïntegreerd vervoer: 1.3 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

Aansluiting hoger opgeleiden op arbeidsmarkt

Het HBO- en WO-onderwijs sluit niet altijd goed aan op de arbeidsvraag naar technisch geschoolde mensen. OPZuid verbetert deze aansluiting door onderwijsprogramma's en -voorzieningen te stimuleren waarbij zowel bedrijfsleven als kennisinstellingen betrokken zijn en waarbij wordt ingespeeld op de kwalitatieve eisen die het bedrijfsleven stelt aan technisch talent.

€ 18.821.476

Investeringsimpuls

€ 8.422.821

Verleende subsidie

12

Projecten

50

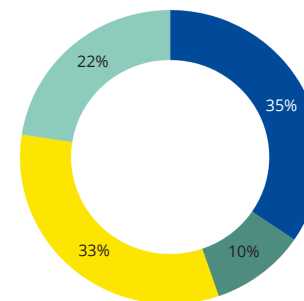
Ondersteunde organisaties

Wist u dat...

- Op basis van recent onderzoek wordt verwacht dat er tot en met 2022 ruim 35 duizend extra arbeidsplaatsen voor hoog opgeleid technisch personeel zullen zijn.
- Bij de openstelling in 2018 meer en betere projecten werden ingediend dan bij de eerste openstelling in 2015.
- De subsidieprojecten bijdragen aan het aantrekken en behouden van jong talent en het dichten van het gat in de markt.
- Tilburg University met OPZuid-subsidie een pre-bachelor programma aanbiedt aan vluchtelingstudenten inclusief een stage met arbeidsmarktperspectief.
- De beschikbare subsidie volledig is toegekend. De laatste vier projecten worden in het eerste kwartaal van 2019 bekend gemaakt. Dit brengt het totaal op 16 projecten.

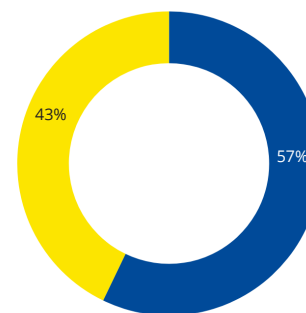

Projectfinanciering

Europa: 6.5 M
Provincie: 1.9 M
Overig Publiek: 6.2 M
Privaat: 4.2 M

Uitputting subsidiebudget *

Lopende projecten: 6.5 M
Nog beschikbaar: 4.9 M

Topcluster *

HTSM: 5.8 M
Maintenance: 0.6 M
Chemie & Materialen: 0.8 M
Life Sciences & Health: 1.0 M
Logistiek: 0.2 M

Type aanvrager *

MKB: 1.7 M
WO-instelling: 4.7 M
HBO-instelling: 1.1 M
Triple helix: 0.3 M
Sectororganisatie: 0.6 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

Bevordering duurzame energie

De maatschappelijke uitdagingen duurzame energie en duurzaamheid in brede zin staan centraal bij dit thema. Projecten dragen bij aan energiebesparing en energietransitie, dat wil zeggen de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, zoals zon, wind, water en biologische materialen. Met OPZuid-subsidie ondersteunen we vooral het uittesten en de eerste toepassing van nieuwe technologieën en instrumenten in woonwijken.

€ 69.839.187

Investeringsimpuls

€ 23.255.162

Verleende subsidie

20

Projecten

80

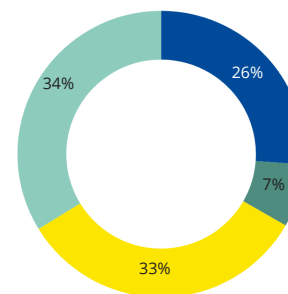
Ondersteunde organisaties

Wist u dat...

- De klimaatmars, het Klimaatakkoord en Regionale Energie Strategieën een grote maatschappelijke betrokkenheid laten zien voor energiebesparing en verminderde CO₂-uitstoot.
- In 2019 weer projectvoorstellen kunnen worden ingediend. De subsidiemogelijkheden zullen inspelen op de actuele ontwikkelingen en gemeenten krijgen een belangrijke rol als opdrachtgever en verbinder van lokale belangen.
- Het door OPZuid meegefinancierde transferium in Den Bosch het groenste transferium is van Nederland. Lokaal opgewekte energie wordt in een batterij opgeslagen en slim verdeeld naar elektrische transferium fietsen, auto's en stadsbussen.

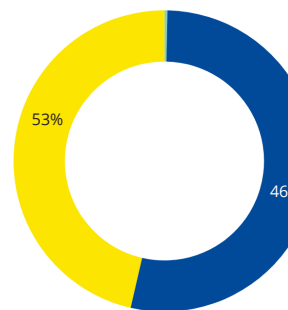

Projectfinanciering

■ Europa: 18.3 M
■ Provincie: 5.0 M
■ Overig Publiek: 23.6 M
■ Privaat: 23.6 M

Uitputting subsidiebudget *

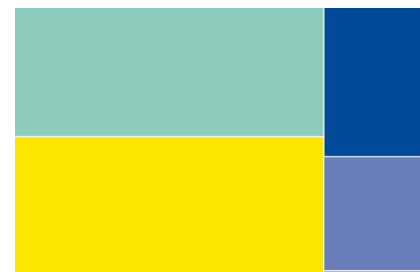
■ Lopende projecten: 18.2 M
■ Afgeronde projecten: 0.1 M
■ Nog beschikbaar: 15.8 M

Type project *

■ Wijkgerichte aanpak: 12.0 M
■ Smart energy management: 5.5 M
■ Duurzame energieproductie: 4.8 M
■ Smart mobility: 1.1 M

Type aanvrager *

■ Gemeente: 8.8 M
■ MKB: 8.3 M
■ WO-instelling: 3.6 M
■ Stichting: 2.4 M
■ Woningbouwvereniging: 0.2 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

Lightyear, KennisDC Logistiek, Lightronics, Stichting Zeeschelp, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2019 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend